

Erken Görünüm

Journal Pre-proof

Ülke Tanıtımında Kültürel Diplomasinin Önemli Bir Aracı Olarak Ulusal Kültür Enstitülerinin Rolü

Doç. Dr. Gonca YILDIRIM

İstanbul Aydın Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Reklamcılık Bölümü, İSTANBUL.

e-posta: goncayildirim@aydin.edu.tr , ORCID: 0000-0002-7433-0841

Öğr. Gör. Saliha Meltem KOÇ KAPLAN

İstanbul Aydın Üniversitesi, Anadolu BİL Meslek Yüksekokulu, Pazarlama Programı, İSTANBUL.

e- posta: salihakaplan@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0247-0140

DOI: 10.30794/pausbed.1228127

Dergi adı: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

Journal Name: Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute

Gönderilme tarihi/Received: 02.01.2023

Kabul tarihi/Accepted: 06.11.2023

Bu makaleyi şu şekilde alıntılایn: Yıldırım, G. ve Koç Kaplan, S. M. (2023). "Ülke Tanıtımında Kültürel Diplomasinin Önemli Bir Aracı Olarak Ulusal Kültür Enstitülerinin Rolü", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 59, ss. xx-xxx.

To cite this article: Yıldırım, G. ve Koç Kaplan, S. M. (2023). "The Role of National Cultural Institutes as an Important Tool of Cultural Diplomacy in National Publicity", *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*, Issue 59, pp. xx-xxx.

This is a PDF file of an article that has undergone enhancements after acceptance, such as the addition of a cover page and metadata, and formatting for readability, but it is not yet the definitive version of record. This version will undergo additional copyediting, typesetting and review before it is published in its final form, but we are providing this version to give early visibility of the article. Please note that, during the production process, errors may be discovered which could affect the content, and all legal disclaimers that apply to the journal pertain.

Bu, kabulden sonra kapak sayfası ve üst veri ekleme, okunabilirlik için biçimlendirme gibi geliştirmelere tabi tutulan bir makalenin PDF dosyasıdır, ancak henüz dosyanın kesin sürümü değildir. Bu sürüm, son haliyle yayınlanmadan önce ek dosya düzenleme, dizgi ve incelemeyden geçecektir, ancak makalenin erken görünürlüğünü sağlamak için bu sürümü sağlıyoruz. Üretim sürecinde içeriği etkileyebilecek hataların keşfedilebileceğini ve dergi için geçerli olan tüm yasal uyarıların geçerli olduğunu lütfen unutmayın.

ÜLKE TANITIMINDA KÜLTÜREL DİPLOMASİNİN ÖNEMLİ BİR ARACI OLARAK ULUSAL KÜLTÜR ENSTİTÜLERİNİN ROLÜ

Öz

Kültür unsurlarının, farklı toplumlar arasında iş birliğinin, anlayışın ve diyalogun sağlanması ve sürdürülmesi amacıyla düşük kullanımı ile ortaya çıkan kültürel diplomasi, kamu diplomasının önemli bir boyutunu temsil etmektedir. Kültürel diplomasi, ülkeler ve toplumlar arasında barış köprülerinin kurulması, ülke tanıtımı, işbirliği ve diyalog ortamlarının geliştirilmesi konusunda zaman içinde yeni bileşenlerle karşımıza çıkmaktadır. Bu bileşenler arasındaki kültür enstitülerinin, kültürel diplomasi stratejilerinin uygulamaya aktarılmasında katkısı dikkat çekicidir. Ülke tanıtımında kültürel diplomasi çerçevesiyle yola çıkan bu çalışmada; kültürel entegrasyonun sağlanması, dilsel-kültürel tanınırlığın ve bilinirliğin artırılması amacıyla kurulan ulusal kültür enstitüleri ele alınmıştır. Ülkelerin kendi ulusal dillerini, kültürlerini, yaşam tarzlarını diğer ülkelere ve toplumlara aktarma aracı olarak kültür enstitülerini nasıl kullandıkları sorunsalı bu çalışmanın ana odağını oluşturmaktadır. Bu sorunsal kapsamında Türkiye’de temsilciliği bulunan Avrupa Birliği Kültür Enstitüleri (EUNIC) üyesi enstitüler ve EUNIC üyesi olmayan ancak Türkiye’de faaliyet gösteren diğer enstitülerin faaliyet alanları ile Yunus Emre Enstitüsü’nün (YEE) yapıları, faaliyetleri, işlevleri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Türkiye’nin ülke ve kültür tanıtım çalışmaları Yunus Emre Enstitüsü’nün faaliyetleri üzerinden değerlendirilmiştir. Karşılaştırmalı analizle Yunus Emre Enstitüsü’nün çalışmalarının diğer enstitüler karşısındaki konumu tespit edilmeye çalışılmıştır. Yakın zamanda kurulmasına rağmen faaliyet sayısı ve çeşitliliği ile yabancı kültür enstitülerini yakalayan YEE’nin geçmiş dönem kültürel, tarihi unsurlara daha fazla önem verdiği, ancak güncel konuları henüz faaliyet alanına almadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ülke Tanıtımı, Kültürel diplomasi, Kamu Diplomasisi, Ulusal Kültür Enstitüleri, Yunus Emre Kültür Enstitüsü

THE ROLE OF NATIONAL CULTURAL INSTITUTES AS AN IMPORTANT TOOL OF CULTURAL DIPLOMACY IN NATIONAL PUBLICITY

Abstract

Cultural diplomacy, which emerges through the use of cultural elements for the purpose of establishing and maintaining collaboration, understanding and dialogue among different societies, represents an important aspect of public diplomacy. Cultural diplomacy emerges over time with new components in building peace bridges between countries and societies, promoting countries and developing collaboration and dialogue environments. The contribution of cultural institutes among these components to the implementation of cultural diplomacy strategies is remarkable. In this study, which started with cultural diplomacy framework in national publicity; national cultural institutes, established to ensure cultural integration and to increase linguistic-cultural recognition and awareness, are discussed. The main purpose of this study is the problematic of how countries use cultural institutes as a means of transferring their national languages, cultures, lifestyles to other countries and societies. The activity fields of EUNIC members which have representation in Turkey and also of institutions which have representation in Turkey but not member of EUNIC, were compared with the structures, activities and functions of Yunus Emre Institute and analysis were made within the scope of this problematic. Turkey's national publicity and cultural promotion activities were evaluated through Yunus Emre Institute's activities. The position It is observed that, YEE which has caught up with foreign cultural institutes in terms of number and variety of its activities even though it was established recently, gives more importance to past cultural and historical elements, while it has not yet included current issues into its scope of activities. of Yunus Emre Institute's works in relation to other institutes was tried to be determined with comparative analysis.

Keywords: National Publicity, Cultural Diplomacy, Public Diplomacy, National Cultural Institutes, Yunus Emre Institute

Giriş

Yeni diplomasi anlayışının temelini oluşturan kamu diplomasisinin, kamuoyu oluşturabilmesi ve yabancı halkları etkilemesinde son derece etkili olan kültürel diplomasi boyutu, uzun soluklu ilişkilerin başlatılması ve devamlılığı konusunda meşruluğunu kanıtlamıştır. Kültürel diplomasi, farklı toplumlar arasında kalıcı barışın, işbirliğinin, diyalogun sürdürülebilmesi amacıyla gerçekleştirilen sosyal, kültürel, sanatsal, sportif, eğitsel, dilsel bir dizi çalışmanın planlanması ve yürütülmesidir.

Uluslararası arenada devletler üstünlüklerini ve güçlerini ortaya koyarken sadece askeri ve coğrafi olarak değil aynı zamanda yumuşak güçleri ile de yayılmayı hedeflerler. Bu yayılımın gerçekleşmesi için amaçlar yerine getirilirken, değişim programları, dil eğitimi, dans, spor, sinema, sergi, fuar, arkeoloji, dizi, fotoğraf işbirlikleri ve kültür enstitüleri gibi farklı yöntemler, farklı uygulamalar kültürel diplomasi içinde kullanılmaktadır (Yağmurlu, 2019: 14). Günümüzde ülkeler dış politikalarını, büyükelçilikleri ve konsolosluklarının yanı sıra yurtdışında kültür enstitüleri açarak da yönetmeyi tercih etmektedirler (Gutierrez ve Rubio, 2018:2). Kültür enstitüleri, cezbetme ve ikna gücüne sahip olmaları, her daim insanlara ve topluluklara ulaşmada önemli bir araç olmaları sebebiyle kültür diplomasisinin ve uluslararası halkla ilişkilerin etkili bir aracı olarak rol üstlenmektedirler. Kültür enstitülerinin temel görev ve sorumlulukları ulusal kültürlerin, dilin, toplumsal yapının tanınırlığının, bilinirliğinin artırılması, kültürel entegrasyonun sağlanması üzerine yoğunlaşmaktadır.

Bu görüşlerden yola çıkarak hazırlanan bu makalenin amacı, dünyada ve Türkiye’de faaliyet gösteren ulusal kültür enstitülerinin çalışmalarını detaylı ve karşılaştırmalı olarak incelemektir. Çalışma kapsamında öncelikle Türkiye’de hangi ülkelerin kültür enstitüleri bulunmaktadır sorusunun cevabı aranmıştır. Ülkelerin kendi dillerini ve kültürlerini yayma ve benimsetme aracı olarak ulusal kültür enstitülerini nasıl kullandıkları sorusuna cevap aramak makalenin ana amacını oluşturmaktadır. Araştırma evreni olarak dünyada çok sayıda kültür enstitüsü ve/veya kültür organizasyonu bulunmakta ve bu kurumlar ülkeleri adına çeşitli projeler, faaliyetler yürütmektedirler. Bu çalışmada ise karşılaştırma yapabilmek için araştırma birimi olarak Türkiye’de temsilciliği bulunan Avrupa Birliği Kültür Enstitüleri (EUNIC) üyesi olan enstitüler ve Yunus Emre Kültür Enstitüsü (YEE) ele alınmıştır. Çalışmayı güçlendirebilmek amacıyla ayrıca EUNIC üyesi olmayan ancak Türkiye’de faaliyet gösteren belli başlı enstitüler de karşılaştırmaya dahil edilmiştir. Karşılıklı incelemeler sonucunda YEE aracılığıyla Türkiye, kültürel diplomasi anlamında neleri daha iyi yapabilir, faaliyetlerini nasıl zenginleştirebilir sorularına cevap aranmaya çalışılacaktır.

Literatüre bakıldığında kültürel diplomasi kapsamında, kültür enstitüleri ve YEE ile ilgili yapılan akademik çalışmalarda genel olarak YEE’nin faaliyet alanları, yabancılara Türkçe eğitimindeki rolü, ulus marka değerine, dış yardımlara etkisi konuları gibi daha spesifik ve dar kapsamda ele alındığı görülmüştür. YEE ve diğer ülke kültür enstitüleri ile yapılan karşılaştırmalı çalışmaların ise bir veya iki-üç farklı ülke üzerinden yapıldığı tespit edilmiştir. Literatür taramasında karşılaşılan kültür enstitüleri hakkında yapılan çalışmalarda YEE’nin; dış yardımlardaki rolü (Güzel, 2016), İngiliz, Fransız ve Alman kültür enstitüleri ile faaliyet alanlarının karşılaştırmalı analizi (Okur vd., 2021), işlevleri (Yağmurlu, 2019), YEE’nin faaliyetleri (Ünalmiş, 2019), YEE’nin Tiflis Türk Kültür Merkezinde yabancılara yönelik Türkçe eğitimi (Başar ve Akbulut, 2016), Türkiye’nin ulus marka değerine olan etkisi (Akıllı, 2018), Alliance Française ve YEE’nin eğitim politikaları (Eren, 2020) gibi YEE’nin genel olarak işlevlerine veya spesifik bir rolüne ilişkin araştırmalar yer almaktadır.

Yabancı ülke kültür enstitüleri ile YEE arasında karşılaştırmalı olarak inceleme yapılan bu makalede ise, konuyu daha büyük çerçeveden görebilmek için araştırma birimi (Türkiye’de temsilciliği olan tüm EUNIC üyesi enstitüler ve EUNIC üyesi olmayan ancak Türkiye’de faaliyet gösteren diğer enstitüler) ve kapsamı genişletilmiş, literatürdeki diğer çalışmalardan daha detaylı konulara değinilmeye çalışılmıştır.

1. Kültürel Diplomasi ve Ulusal Kültür Enstitüleri

Günümüzün dünyasında klasik diplomasi anlayışı, katılımcılığı, işbirliği ve diyalogu destekleyen kamu diplomasisi ile yeni bir boyut kazanmıştır. Kültürler arası diyalogun oluşması için uygun zemin hazırlayan, diğer ülke halklarını, değerlerini, geleneklerini, toplumsal yapısını tanıma olanağı sağlayan kamu diplomasisi, toplumlar arasında ortak paydalar bulmakta ve uzlaşma ortamı yaratmaktadır (Yıldırım, 2015: 119). Nye’a göre bir ülkenin dünya siyasetinde istediği yeri elde etmesi için, askeri ve ekonomik yaptırımlarını kapsayan sert güçten ziyade yumuşak güce sahip olması, bir diğer deyişle onun değerlerine hayran olan, örnek alan, refah seviyesine ve fırsatlarına özenen ülkelerin onu izlemesi gerekmektedir. Bir anlamda bir ülkenin kültürel çekiciliği ve ikna gücünü ifade eden yumuşak güç, ülkenin hedeflediği amaçlara ulaşmak için insanları zorlamak yerine kendi bünyesine katma amacını taşımaktadır (Nye, 2004: 5).

Temelini yumuşak güçten alan kamu diplomasisinin en kritik uygulama alanı ise kalıcı barışı, ortak anlayışı, toplumlar arası entegrasyonu inşa etmeye çalışan kültürel diplomasi. Cull, kültürel diplomasiyi ülkelerin kültürel kaynaklarını ve başarılarını ülke sınırları dışında bilinir kılma ve uluslararası alanda yayılmasını sağlama çabası olarak ifade etmektedir (Cull, 2009: 20). L'etang ise kültürel diplomasiyi diğer halklarla duygusal bağ kurmak suretiyle, karşılıklı ilişkiler geliştirmek, onların sempatisini kazanmak için hem zihinlerine hem kalplerine yönelik yapılan faaliyetler bütünü olarak tanımlamaktadır (2009: 608-610). Kültürel diplomasi sayesinde kültürel ve politik değerlerini dünyanın geri kalanına tanıtmak amacıyla bir dizi eylem gerçekleştiren ülkeler için temel fikir, ilişkileri güçlendirmek, sosyo-kültürel işbirliğini geliştirmek ve karşılıklı anlayış ve diyalogu teşvik etmektir (Chakraborty, 2013: 30). İletişim ve teknolojik gelişmelerle beraber dünya halklarının birbirini daha yakından tanımasıyla; farklı diller, kültürler ve değerler arasındaki mesafeler ortadan kalkmıştır ve bir ülkenin kendi değerleri ve imajının diğer ülke vatandaşları nezdinde itibar ve sempati yaratması için gösterilen çabalar dış politikanın temel amaçlarından biri haline gelmiştir. Bu bağlamda ülkelerin kültür tanıtımına yaptıkları yatırımlar önemli ölçüde artmış, ülkeler kültürel diplomasi aracılığıyla bir yandan kendilerine ait tarihi, kültürel, demokratik ve popüler değerleri diğer ülkelere ihraç ederken diğer yandan dil eğitimi, akademik çalışmalara katkı, sanatsal faaliyetler, tarihi-kültürel varlıkların korunması gibi uygulamalarla, faaliyet gösterdikleri ülkelerde katma değer yaratmaya çalışmıştır (Güzel, 2016: 349-351).

Bir ülkenin kendi kültürünü dışarıya ihraç etmeye yönelik politikalarını ifade eden kültürel diplomasinin antik örneklerini; İskenderiye'de kütüphane kuran Yunan Uygarlığı veya dost ülke prenslerini Roma'ya eğitime çağıran Roma İmparatorluğu'nda görmek mümkündür. Bugün de bu görevler British Council, Instituto Italiano di Cultura, Goethe-Institute vb. kurumlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir (Cull, 2008: 33). Devletler, uluslararası alandaki kültür politikalarının merkezinde yer alan kültür enstitülerini, kültürel miraslarını uluslararası platformlara taşımak için yapı taşı olarak belirlemişlerdir (Okur vd., 2021: 137-139).

Kültür enstitülerinin kuruluşu 19. yüzyıla dayanmakta (Paschalidis, 2009: 277-285) olup, 19. yüzyıl itibarıyla gelişmiş ülkeler kendi etki alanlarını genişletmek, sömürgelerindeki toplumlarla bağlantı kurmak gibi pek çok nedenle kültür enstitüleri kurma yoluna gitmişlerdir. Öncelikli olarak dil eğitimi, kültür, sanat ve bilimsel etkinliklerin sunumu bu enstitülerin başat görevini oluşturmaktadır (Yağmurlu, 2019: 12). Kültür enstitüleri, karşılıklı yarar sağlayan uluslararası kültürel ve eğitimsel ilişkiler kurmak, dostlukları teşvik etmek, dil aşinalığını ve kültürel farkındalığı geliştirmek için önemli bir destek ve kurumsal bir çerçeve sunmaktadır (Lien ve Lo, 2017: 12). Kültürel diplomasi stratejileri, tek elden yönetilmesi, belli amaçların etrafında yapılması, mesaj iletim süreçlerinde karışıklıkların olmaması ve etkinliklerin belirlenen kültürel süreçlere uygun gerçekleştirilmesi gibi sebeplerden dolayı devlete bağlı kurumlar tarafından belirlenmektedir. Bu stratejilerin yabancı kamulara ulaşmasında hedef kitlelerde kişiselleştirilmiş deneyimleri artırmak için kültür enstitüleri tarafından etkinlikler düzenlenmektedir (Tokmak, 2020: 106).

Kültür enstitülerinin tamamı ülkelerin kültürel etkilerini arttırmak amacıyla çalışmaktadır (Demirkaya ve Çelik, 2021: 138). Tüm kültür enstitülerinin ortak amaçları, dil öğrenimini yaygınlaştırmak, kültürel alışverişi ve entegrasyonu teşvik etmek ve karşılıklı anlayışı derinleştirmektir. Bu anlamda kültür enstitüleri, uluslararası toplumun medeniyet habercisi rolünü üstlenmekte, ülkeler arasında köprüler kurmakta, insanlar ve ülkeler arasındaki anlayış ve işbirliğine yardımcı olmakta, bir anlamda kültür elçiliği yapmaktadırlar (Qian ve Qi, 2016: 47). Bununla birlikte, kültür enstitüleri, barışçıl uluslararası ilişkilerin yeniden kurulmasına katkıda bulunmaktadır, çünkü diğer kültürlerle açılma yoluyla toplumlar arası farklılıklar bilinebilmesine, anlaşılabilir hale gelmesine ve nihayetinde toplumların birbirine saygı duymasına yol açmaktadır (Fürjesz, 2013: 4). Kültür enstitüleri karşılıklı olarak hem hizmet ettikleri ülkelere hem de gittiği diğer ülkelere dil, kültür, sanat ve edebiyat vb konularında katkı sunmakta ve dolayısıyla toplumların gelişmesinde önemli bir amaca hizmet etmektedirler.

2. Avrupa Birliği Kültür Enstitüleri (EUNIC) Üyesi Ulusal Kültür Enstitüleri ve Faaliyet Alanları

EUNIC, tüm AB üyesi ülkeleri ve ilişkili ülkeler olmak üzere 28 ülkeden toplam 38 üyeye sahip, uluslararası kültür enstitüleri ağıdır. EUNIC üyeleri 103 ülkede, 133 grup ile faaliyet göstermekte olup, ulusal sınırlarının ötesinde sanat, dil, gençlik, eğitim, bilim, toplum, kültürlerarası diyalog ve kalkınma alanlarında çalışmakta, kültürel faaliyetlerde bulunmaktadır.

EUNIC grupları, Sahra altı Afrika, MENA (Ortadoğu ve Kuzey Afrika), Asya ve Okyanusya, Amerika, Avrupa şeklinde 5 bölge altında yer almaktadır (Andraschko, 2019: 62). EUNIC, ulusal kültür enstitülerine benzer şekilde ancak daha üst düzeyde ve stratejik çalışmakta, tüm Avrupa kıtasını temsil etmekte ve Avrupa entegrasyonunda önemli bir rol oynamaktadır (Fürjesz, 2013: 4-7). EUNIC, kendisini "üyeleri ortak projeleri uygulamaya teşvik eden aktif bir ağ" ve "Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi dahil ortaklarla ve birçok düzeyde

dünya çapındaki ortaklarla çalışan ve Avrupa Deneyimini teşvik eden bir ortaklık ağı” olarak tanımlamaktadır (Fisher, 2013: 1). EUNIC üyeleri arasında dünyada en etkili ulusal kültür enstitüleri British Council, Alliances Française, Goethe Enstitüsü, Cervantes Enstitüsü olarak sayılabilmektedir.

EUNIC üyesi ulusal kültür enstitülerinden 9’unun Türkiye’de temsilciliği bulunurken, diğer 14’ünün ise Türkiye’de temsilciliği bulunmamaktadır. Bununla birlikte diğer 15 kurum ise EUNIC üyesi olup ‘kültür enstitüsü’ sıfatı taşımayan kurum ve kuruluşlar olarak karşımıza (Tablo 1) çıkmaktadır.

Tablo 1: EUNIC üyeleri

#	Türkiye’de Merkezi Bulunan EUNIC Üyesi Kültür Enstitüleri
1	Institut Français de Paris (Fransa)
2	Fondation des Alliance Française (Fransa)
3	Goethe-Institut (Almanya)
4	British Council (İngiltere)
5	Instituto Cervantes (İspanya)
6	Camões – Institute for Cooperation and Language, I.P. (Portekiz)
7	Romen Kültür Merkezi (Romanya)
8	Danish Cultural Institute (Danimarka)
9	İstituto Italiano di Cultura (İtalya)
10	Macar Kültür Merkezi (Macaristan)
#	Türkiye’de Merkezi Bulunmayan EUNIC Üyesi Kültür Enstitüleri
11	AECID (İspanya)
12	Swedish Institute (İsveç)
13	The Finnish Cultural and Academic Institutes (Finlandiya)
14	Estonian Institute (Estonya)
15	Österreich Institut GmbH, (Avusturya)
16	ifa - Institut für Auslandsbeziehungen (Almanya)
17	Società Dante Alighieri (İtalya)
18	Hellenic Foundation for Culture (Yunanistan)
19	Adam Mickiewicz Institute (Polonya)
20	Lithuanian Culture Institute (Litvanya)
21	Arts Council Malta (Malta)
22	DutchCulture (Hollanda)
#	Diğer EUNIC Üyeleri (EUNIC Üyesi Olup Kültür Enstitüsü Sıfatı Taşımayan Kurumlar)
23	Flemish Department of Foreign Affairs (Belçika)
24	Wallonie-Bruxelles International (Belçika)
25	Ministry of Culture (Bulgaristan)
26	Ministry for European and International Affairs (Avusturya)
27	Bulgarian State Institute for Culture (Bulgaristan)
28	Foundation Croatia House as part of the Ministry of Foreign Affairs
29	Organization for European Programmes and Cultural Relations (Güney Kıbrıs)
30	Czech Centres (Çek Cumhuriyeti)
31	Ministry for Europe and Foreign Affairs (Fransa)
32	Ministry of Foreign Affairs (Yunanistan)
33	Ministry of Foreign Affairs and Trade (Macaristan)
34	Culture Ireland (İrlanda)
35	Investment and Development Agency of Latvia (LIAA) (Letonya)
36	Ministry of Foreign and European Affairs (Lüksemburg)
37	Ministry of Foreign Affairs (Polonya)
38	Ministry of Foreign Affairs (Slovak Cumhuriyeti)
39	Ministry of Foreign Affairs (Slovenya)

3. Türkiye’de Merkezi Bulunan EUNIC Üyesi Kültür Enstitüleri

EUNIC üyesi olarak Türkiye’de faaliyet gösteren 9 ulusal kültür enstitüsü bulunmaktadır. Diğer ülkeler dışında özellikle Fransa iki ayrı kültür enstitüsü ile faaliyetlerini yürütmektedir. Bu nedenle aynı başlık altında incelenmiştir. Türkiye’de temsilciliği bulunan Fransız Birliği ve Fransız Enstitüsü, İngiliz Konseyi, Goethe Enstitüsü, Cervantes Kültür Enstitüsü, İtalyan Kültür Enstitüsü, Romanya Kültür Merkezi, Camoes Portekiz Kültür Merkezi, Macar Kültür Merkezi ve Danimarka Kültür Enstitüsü’nün faaliyetleri aşağıdaki gibi ele alınmaktadır.

3.1 Fransız Birliği ve Fransız Enstitüsü (Alliance Française ve Institute Français)

Fransa-Prusya savaşından yenilgiyle çıkan Fransız hükümeti bu savaşla sarsılan imajını düzeltmek adına 1883 yılında “Alliance Française”i kurmuştur (Nye, 2008: 96). Louis Pasteur, Ferdinand de Lesseps, Jules Verne, Ernest Renan ve Armand Colin gibi önemli bilim adamı, diplomat, yazarlardan oluşan bir grup tarafından kurulan (Alliance Française, 2022: <https://www.alliancefr.org/en/about>) ve gerek Fransız kolonilerinde ve gerekse diğer ülkelerde Fransızca’yı yayma, Fransa’nın yabancı topluluklar içinde prestijini yükseltme görevini üstlenen Alliance Française o güne kadar yabancı halklara yönelik yapılan ilk resmi girişim ve kültür enstitüsüdür (Roberts, 2007: 37-38). Fransa devleti tarafından koordine ve finanse edilen Alliance Française, dünya çapında 133 ülkede 800’den fazla temsilciliğiyle Fransız dilini ve Frankofon kültürünü dünyaya tanıtmayı misyon edinmiş kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur (Alliance Française, 2022: <https://www.alliancefr.org/en/about>). Fransız kültürünün yurtdışındaki yansımaları, Fransız diplomasisinin vazgeçilmez bileşenlerinden biri haline gelmiştir (Nye, 2008: 96). Alliance Française, dünya çapında yaklaşık 400.000 öğrencisi ve birkaç milyon üyesine, dil öğreniminin yanı sıra, çok sayıda kültürel etkinlik organize etmektedir. Alliance Française, Fransa’nın yurtdışındaki yarı resmi temsilcisi olarak genellikle büyükelçilikler, okullar ve üniversitelerle birlikte çalışmalarını sürdürmektedir (Gosnell, 2008: 228). Alliance Française’in tüm eylemlerinin temelinde sahip olduğu ortak değerleri; eşitlik, kültürel çeşitliliğe saygı, dayanışma, samimiyet, inovasyon, mükemmellik için çabalama ve modernite (Qian ve Qi, 2016: 46) olarak sayılmaktadır. Fransız kültürel diplomasi faaliyetlerinin yürütüldüğü bir diğer ana kurum olarak da karşımıza Institute Français çıkmaktadır. Institut Français, Fransız Dışişleri Bakanlığının resmi amaçlarına ulaşmak için dil öğretiminden seminerlere, edebi çeviri desteğinden kütüphanelere ve tiyatroya kadar geniş bir yelpazede hizmetler sunmaktadır (Gutierrez, 2015: 363-364). İlk Institute Français merkezleri 1907 yılında Atina’da açılmıştır. Institute Français’in misyonu, Institute Français’i Avrupa sahnesinde görünür, tanınan ve etkili bir oyuncu haline getirmek, (<https://www.institutfrancais.com/fr/qui-sommes-nous>) olarak belirtilmiştir. Türkiye Institute Français 80 yıldan bu yana Türkiye’de faaliyet gösteren ve tüm dünyada 200’ü aşkın kültür kurumundan oluşan büyük bir ağına parçasıdır.

3.2 İngiliz Konseyi (British Council)

İngiltere’nin kamu diplomasisi faaliyetleri temelde üç kurum tarafından yürütülmektedir. Dışişleri Bakanlığı diplomatik ilişkileri, BBC World medya ilişkilerini, British Council ise kültürel ilişkileri yönetmektedir (Fisher, 2009: 254). 1930’ların başı itibarıyla artan küresel istikrarsızlık, komünizm ve faşizm ideolojilerinin yükselişi karşısında İngiltere gerek yaşam standartları gerekse azalan ticari hacmiyle hızlı bir şekilde prestij kaybına uğramıştır. Bu duruma istinaden Birleşik Krallık hükümeti tarafından 1934’te başlangıçta adı British Committee for Relations with Other Countries olan ve diğer ülkeler arasında daha yakın kültürel ilişkiler geliştirmeyi amaçlayan British Council kurulmuştur (British Council, 2022: <https://www.britishcouncil.org/about-us/history>).

British Council, İngilizce öğretimi, eğitim ve sanat olmak üzere üç farklı boyutta hizmet sunmakta olup, bu bağlamda kültürün, en geniş anlamıyla, toplumların birbirleriyle bağlantı kurması ve birbirini anlamasında hayati bir rol oynamasını sağlamaktadır (Qian ve Qi, 2016: 45-46). British Council’in başlıca hedefleri, İngiliz kültürüne olan ilgiyi artırmak, İngiltere’deki öğrenim fırsatlarını uluslararası arenada bilinir hale getirmek, İngilizce öğrenimini yaygınlaştırmak, İngiltere ile diğer ülkeler arasındaki bağları kuvvetlendirmektir (Güzel, 2016: 349). British Council genç nüfusun yüksek ülkelerde bu nüfusu etkileyebilmek için öğrenci hareketliliği, bilgiye rahat erişim ve yenilikçi politikaları uygulamaktadır (Aydemir, 2018: 227). 200’den fazla ülke ve bölgeden insanlarla çalışan British Council 1940’tan beri de Türkiye’de faaliyetlerini yürütmektedir.

3.3 Goethe Enstitüsü (Goethe-Institut)

Almanya II. Dünya Savaşı'ndan sonra kültürel ilişkileri yeniden yapılandırma faaliyetlerine girmiş ve bunun ilk somut adımını 1951 yılında Goethe Enstitüsü'nü kurarak atmıştır. Temel amacı, Almanya'nın kültür faaliyetlerinin, dil eğitiminin ve diğer değerlerinin yurtdışında tanıtımının yapılmasını sağlamak suretiyle diğer ülkeler ve toplumlar nezdinde olumlu imaj oluşturmak ve iyi ilişkiler inşa etmektir (Er, 2018: 32). Enstitü adını, yumuşak güç imajı için, yazar, şair ve devlet adamı Johann Wolfgang von Goethe'den almıştır (Brett ve Schaefer, 2019: 127). Goethe Enstitüsü'nün vizyonu kültürler arasındaki diyalogu teşvik etmek, ülkesinin kültürel, sosyal ve politik yaşamı ile ilgili bilgi sağlayarak Almanya'nın militan imajını renkli bir Almanya imajı ile değiştirmektir (Qian ve Qi, 2016: 17). Dünya çapında en büyük kültür enstitülerinden biri olan Goethe Enstitüsü'ne (Lien vd., 2019: 1520-1521) kültürel diplomasi anlamında pek çok görev verilmiş olup, bu görevlerin başlıcaları uluslararası düzeyde diyalog, anlayış ve karşılıklı güven inşa etmek, küresel bir öğrenme topluluğunda hizmet etmek ve eski otoriter rejimlerde sivil toplumlar inşa etmeyi tanıtmak ve yaymaktır (Okur vd., 2021: 139-143). 2022 yılı itibarıyla 98 ülkede 158 merkez ile faaliyetlerini sürdüren Goethe Enstitüsü, üniversiteler, kütüphaneler, kültür merkezleri, şirketler ve elçilikler gibi diğer kuruluşlarla geniş çaplı işbirlikleri gerçekleştirmektedir (Lanshina, 2015: 102-103). Türkiye'de 1951'den faaliyet gösteren Enstitü, düzenlediği etkinliklerle kültürler arası etkileşimi sağlamakta, Almanca dilinin Türk eğitim sisteminde yabancı dil olarak uygulanması için çalışmalarını sürdürmekte, Almanya'daki kültürel, toplumsal, siyasi yaşam hakkında bilgi sağlamakta, Türkiye'deki kütüphanelerle işbirliği yapmaktadır.

3.4 Cervantes Kültür Enstitüsü (Instituto Cervantes)

İspanya'nın ve İspanyolca konuşan ülkelerin kültürünü, dilini tanıtmak ve öğretmek amacıyla 1991 yılında İspanya Hükümeti tarafından kurulan Cervantes Enstitüsü'nün merkezi, enstitünün adını taşıyan Miguel de Cervantes'in doğum yeri olan Madrid'de bulunmaktadır (Lien vd., 2019: 1522). Faaliyetlerine başlarda Avrupa'da yoğunluk gösteren Cervantes Enstitüsü, daha sonra faaliyet bölgelerini Amerika, Afrika, Asya ve Orta Doğu olarak genişletmiştir (Qian ve Qi, 2016: 46). Enstitü yeni kütüphaneler kurulması, diğer ulusal kültür enstitüleriyle birlikte iletişim stratejileri geliştirmek, işbirliği yapmak amacıyla bir dizi kültürel etkinlik geliştirmektedir. Cervantes Enstitüsü, İspanyol edebiyatı klasiklerinin yayınlanması, Latin Amerika şirketleri ile işbirliği içinde radyo ve televizyon programlarının uygulanması, Sinema ve Görsel-İşitsel Sanatlar Akademisi tarafından ödül almış filmlerin tanıtımı gibi kültür endüstrisi projelerine katılım sağlamaktadır (Papaioannou, 2017: 607-609). 40'tan fazla ülkede, 86 temsilciliği ile faaliyet gösteren Cervantes Enstitüsü, dijital diplomasi çalışmalarıyla da dikkat çeken bir enstitü olmaktadır. Türkiye'de sadece İstanbul'da merkezi bulunan Cervantes Enstitüsü, 2001 yılında faaliyetlerine başlamıştır.

3.5 İtalyan Kültür Enstitüsü (Istituto Italiano di Cultura)

Kuruluşundan bu yana İtalya'nın politika alt yapısında çok önemli bir rol oynayan Istituto Italiano di Cultura, 1926 yılında Mussolini'nin faşist rejiminde, İtalyan kültürünü yurtdışına yaymak ve üçüncü ülkelerle entelektüel ilişkileri geliştirmek amacıyla devlet kontrolünde kurulmuştur. Kuruluş dönemlerinde enstitü, iletişiminin çoğunu siyasi propagandanın çıkarları için kullanmıştır (Paschalidis, 2009: 281). Ancak İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle İtalya da kültürel diplomasisini temelden değiştirmiş ve diğer ülkelerle karşılıklı kültürel ilişkileri geliştirmeyi temel amaç edinmiştir. Bu bağlamda sinema haftası, bilim günü, çağdaş sanat günü ve İtalyan tasarım günü gibi bir dizi etkinlik planlamasına başlamıştır (Kizlari ve Valenza, 2021: 499-502). Günümüzde beş kıtada 90 temsilcilikle faaliyetlerini sürdürmekte olan Istituto Italiano di Cultura, İtalyan kültürüne yönelik önemli bir referans noktası haline gelmiş olup, entelektüeller, sanatçılar ve kültür temsilcileri ile iletişim ve ilişki için bir buluşma yeridir.

3.6 Romanya Kültür Merkezi (Institutul Cultural Roman)

2003 yılında kurulmuş bir kamu kuruluşu olan Romanya Kültür Merkezi, dünya genelinde 16 temsilcilikle Romen kültürünün tanıtımı için çalışmakta olup, bunu başarmak için bilgi ağını kullanmakta ve Romen sanatçı ve yazarların dahil olduğu kültürel projelere öncülük etmektedir. Romen edebiyatını tanıtmak misyonunu üstlenen Ulusal Kitap Merkezi Romen edebiyatının çevirilerini desteklemekte ve Romen kültürüne odaklanan albümler, kitaplar ve dergiler sunmaktadır. Romanya Kültür Merkezi uluslararası festivallere katılmakta, kültürler arası diyalogu teşvik etmek amacıyla kültürel işbirliği projelerine katılanlara yardımcı olmaktadır (Balkan Documentary Centre, 2002: <http://bdcwebsite.com/the-romanian-cultural-institute/>).

Türkiye'de 2005 yılında İstanbul'da temsilcilik açarak faaliyetlerine başlayan Enstitü, kültürel imajı için Türkiye'deki kültür kurumları ile kalıcı işbirlikleri geliştirmektedir. 2009 yılından bu yana Türkiye'nin önemli film, tiyatro ve müzik festivallerine ortak olmuş, Türkiye Devlet Tiyatroları Müdürlüğü ve İstanbul Kültür Sanat Vakfı

ile işbirlikleri gerçekleştirmiştir (Romen Kültür Merkezi, 2022: <https://www.icr.ro/istanbul/institutul-cultural-roman-dimitrie-cantemir-de-la-istanbul-aniverseaza-10-ani-de-activitate/tr>).

3.7 Camões Portekiz Kültür Merkezi (Cultura Instituto Camões)

Camões Portekiz Kültür Merkezinin amacı; uluslararası işbirliği alanlarında Portekiz dili ve kültürünün gelişimi için destek olmaktır. Bu anlamda Portekiz işbirliği politikalarını yönetmekte, diğer kamu kurumları tarafından organize edilen işbirliği faaliyetlerini koordine etmekte, Portekiz dili ve kültürüyle ilgili eğitim ve yaygınlaştırma politikaları uygulamakta, Portekiz eğitim ağının yurtdışındaki ilk, orta ve yüksek öğretimde yönetimini sağlamakta, yükseköğretim kurumları ve uluslararası kuruluşlarla ortaklaşa yurt dışında yerel öğretmenlerin işe alınmasını desteklemekte ve Portekiz kültürünün uluslararasılaşmasını teşvik etmektedir. 57 ülkede faaliyet gösteren Camões Portekiz Kültür Merkezi özellikle Portekizce konuşulan Afrika ülkeleri (PALOP) olmak üzere farklı farklı ülkelerde ve Doğu Timor'da çeşitli alanlarda program ve projeleri teşvik etmekte ve yürütmektedir (Camões I.P., 2022: <https://www.instituto-camoes.pt/en/activity-camoes/what-we-do/co-operation/activity>).

3.8 Macar Kültür Merkezi (Magyar Kulturális Központ)

Fürjezs'e göre, Macaristan gibi görece küçük ülkelerin yurtdışında enstitü masrafları karşılayacak bütçesi kısıtlı olduğundan, temsilciliklerini stratejik olarak önemli olan komşu ülkelerinde ve ABD, Japonya, Çin gibi dünya güçlerinde açmayı tercih etmektedirler (Fürjezs, 2013: 7). Macar Kültür Merkezi dünya genelinde 24 ülkede 26 temsilcilikle faaliyetlerini sürdürmektedir. Enstitünün amacı Macaristan'da ve yurtdışındaki Macarların kültürel değerlerini, ilişkilerini beslemek ve tüm dünyaya tanıtmaktır. Enstitü hazırladığı etkinliklerin çeşitlilik içermesine, böylelikle farklı kesimlerin ilgisini çekmeye önem vermekte, düzenlediği sergilerde klasik ve çağdaş Macar güzel sanatını, etkinliklerde ise Macar edebiyatı, müziği, sineması ve tiyatrosunu tanıma imkânı sunmaktadır (Macar Kültür Merkezi, 2022: <https://culture.hu/tr/istanbul/hakkimizda>). Macar Kültür Merkezi Türkiye'de 2013 yılında İstanbul'da açtığı temsilcilikle faaliyetlerine başlamıştır.

3.9 Danimarka Kültür Enstitüsü (Dansk Kultur Institut)

Danimarka Kültür Enstitüsü, 1940'tan beri Danimarka ile dünyanın geri kalanı arasında kültürel alışverişi ve işbirliğini teşvik eden Kültür Bakanlığı tarafından desteklenen bağımsız bir kuruluştur (Kieft, 2018: 3). Avrupa'daki hâkim siyasi ortama karşı bir tepki olarak, kültür, iş, eğitim ve bilim dünyasından 34 Danimarkalı bireyin girişimiyle kurulmuştur. Kültürel diyalog, işbirliği ve karşılıklı anlayışın önemine inanan enstitünün amacı kültürel değerlerin, fikirlerin ve deneyimlerin değişimi yoluyla uluslararası anlayışı teşvik etmek ve dünyaya Danimarka hakkında bilgi vermektir (Dansk Kultur Institut, 2022: <https://www.danishculture.com/history/>). Enstitü eşit haklar, eğitim, demokrasi ve aktif vatandaşlık gibi konularda uluslararası faaliyetler geliştirmekte ve özellikle Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini doğrultusunda çalışmalar yapmaya özen gösterdiğini ifade etmektedir.

4. Türkiye'de Faaliyet Gösteren Diğer Kültür Enstitüleri ve Faaliyet Alanları

EUNIC üyesi olmayan ancak Türkiye'de faaliyet gösteren Konfüçyus Enstitüsü, Kore Kültür Merkezi'nin faaliyet alanları ise aşağıdaki gibidir.

4.1 Konfüçyus Enstitüsü (Confucius-institute)

Yumuşak güç kapsamındaki faaliyetlerin ülkenin olumlu imajı açısından öneminin bilincinde olan Çin dünya genelinde yer alan "baskıcı ve antidemokratik" algısını değiştirmek, dilini, kültürünü diğer ülkelere yaymak amacıyla 2004 yılında Konfüçyus Enstitüsü'nü kurmuştur (Bayraktar, 2017: 73). Konfüçyus Enstitüsü faaliyet gösterdiği ülkelerde genellikle yerel bir üniversite veya eğitim kurumunda bulunmakta ve Konfüçyus Enstitüsü Merkez Bürosuna bağlı olarak faaliyetlerini yürütmektedir. Bu anlamda Konfüçyus Enstitüsü, yurtdışındaki imajını geliştirmeye çalışan 'bağımsız' modüller yerine kendi kendini üreten ilişkisel stratejileri ve genişlemesini kolaylaştıran çok katmanlı, küresel bir enstitüler, eğitimciler ve öğrenciler ağını kapsamaktadır (Zaharna, 2011: 9-11). Çin'in en önemli yumuşak gücü olarak 2004 yılında faaliyetlerine başlayan Konfüçyus Enstitüsü'nün başarısı, Finlandiya, Macaristan, Rusya, Güney Kore ülkelerini dünya çapında kültür enstitüleri inşa etme konusunda motive etmiştir (Lien ve Lo, 2017: 12). Günümüzde 540 merkezde (Dig Mandarin, 2022: <https://www.digmandarin.com/confucius-institutes-around-the-world.html>) faaliyetlerini sürdürmekte olan Konfüçyus Enstitüsü Türkiye'de ilk kez 2008 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi bünyesinde açılmıştır.

4.2 Kore Kültür Merkezi (Korean Cultural Center)

Kore Kültür Merkezi, Kore Kültür Spor Turizm Bakanlığının bünyesinde, Kore kültürünü tanıtmayı ve kültürel arabuluculuk olanakları sağlamayı amaçlayan bir kamu kurumu olarak faaliyet göstermektedir. İlk yurtdışı merkezini 1979 yılında Japonya’da açan Kore Kültür Merkezi bugün, 20 ülkede faaliyet göstermektedir. Kore Kültür Merkezi, Kore kültürünü, müzik, dil, geleneksel kültür, edebiyat, film ve yemek olmak üzere çeşitli programlarla tanıtmaktadır. Enstitü, bir anlamda Kore Hükümeti için bir kültür işleri ofisi olmakta ve uluslararası halkla ilişkiler rolü üstlenmektedir (Lee ve Baumstarck, 2012: 4-5).

Kore Kültür Merkezi, Kore Drama TV ve pop müzik aracılığıyla Çin ile diplomatik ilişkiler kurduktan sonra, Asya ve birçok dış ülkede Kore dalgası fenomen haline gelmiştir. Kore dalgası uluslararası alanda geniş çapta yayılarak Kore Hükümeti için bir kültür açılış kapısı olmuş, Kore kültürüne, yemeklerine yayılan Kore dalgası, K-pop hayranlarının olduğu büyük topluluklar yaratmıştır (Awaludin, 2020: 35-40).

5. Yunus Emre Enstitüsü ve Faaliyet Alanları

Soğuk Savaş sonrasında dış politika alanındaki statik yaklaşımını değiştirerek “aktif dış politika” anlayışını benimseyen Türkiye, özellikle 2000’li yıllara gelindiğinde gerek Türki cumhuriyetlerde gerekse diğer coğrafyalarda Türk kültürünü tanıtmaya ve yayma hedefi ile kültür enstitülerini bir ihtiyaç olarak algılamaya başlamıştır (Göktolga ve Gündoğmuş, 2015: 324).

Türk kültürünü, tarihini, dilini, sanatını tanıtmak ve yaymak amacıyla 2007 yılında Yunus Emre Vakfı tarafından kurulup 2009 yılında faaliyetlerine başlayan Yunus Emre Enstitüsü ilk merkezini Bosna-Hersek’te açmış, yayıldığı ilk bölge Balkanlar olmuş (Paçaoğlu, 2020: 51), sonrasında geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. 2022 yılı itibarıyla Yunus Emre Enstitüsü’nün faaliyet gösterdiği 53 ülkede merkez sayısı 64’e yükselmiştir (Yunus Emre Enstitüsü, 2022: <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>).

YEE’nin misyonu Türkiye’nin uluslararası alanda bilinirliğini, güvenilirliğini ve itibarını artırmak; vizyonu ise dünyanın her yerinde Türkiye ile bağ kuran ve Türkiye’ye dost insan sayısını artırmaktır. Kuruluş amacı ise Türkiye’yi, kültürel mirasını, Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak, Türkiye’nin diğer ülkeler ile dostluğunu geliştirmek, kültürel alışverişini artırmak, bununla ilgili yurt içi ve yurt dışındaki bilgi ve belgeleri dünyanın hizmetine sunmak, Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek şeklindedir. Enstitü’nün temel çalışma alanları; Türkoloji bölümleri, Türkiye-AB Kültürlerarası Diyalog Programları, Türkçe eğitimi, kültür-sanat projeleri/etkinlikleri, bilim-akademi ve kültürel diplomasi üzerine oturmuştur.

50 ülkede 101 Türkoloji Bölümü kuran YEE Türkçe Eğitimi çerçevesinde; Türkçe dil kursları, Türkçe yeterlilik sınavları yürütmektedir. YEE’nin Kültür-Sanat Birimi çerçevesinde; Türk kültür ve sanatının örneklerini dünyanın farklı yerlerine ulaştırmak için müzik, el sanatları, tiyatro, resim, sinema, fotoğraf, edebiyat, mutfak gibi alanlarda Türkiye’nin kültürel eserleri sergilenmekte ve atölye çalışmaları, sanat kursları, dergi ve bülten yayınları, bilimsel toplantılar gibi etkileşimli etkinlikler yapılmaktadır (Yağmurlu, 2019: 15-18). Kültürel çalışmalar dışında Enstitü, 70’den fazla ülkede 500’ü aşkın kurum/kuruluş ile bilim, sanat, ticaret gibi farklı alanlarda da iş birliği içerisinde. Ayrıca farklı coğrafyalardan farklı kurumları bir araya getirerek karşılıklı anlayış ve iş birliğini güçlendirmek amacıyla Türkiye-AB Kültürlerarası Diyalog Programları yürütülmektedir.

5. Yöntem ve Bulgular: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Kültür Enstitüleri ve Yunus Emre Enstitüsü Faaliyetleri Karşılaştırmalı Analizi

Kültür diplomasisi unsurlarının bir ülkenin itibarının, imajının inşa edilmesi ve tanıtılmasında tek başına yetmesi mümkün olmamakla birlikte, önemi yadsınamaz alt kurumlara sahip olduğu bir gerçektir. Bu alt kurumlardan biri de kültür enstitüleridir. Dünya genelinde faaliyet gösteren kültür enstitülerinin ortak temel amacı; ülkesini, dilini, kültürel değerlerini tanıtmak, ülkelerinin imajı ve itibarı için bir dizi faaliyetler düzenlemek, işbirlikleri kurmak ve diğer toplumlarla olumlu ilişkiler geliştirmektir. Bu çalışma kapsamında örneklem olarak Türkiye’de faaliyet gösteren EUNIC üyesi kültür enstitüleri/ Türkiye’de faaliyet gösteren ancak EUNIC üyesi olmayan kültür enstitüleri ve dünyanın birçok ülkesinde Türkiye’yi temsil eden Yunus Emre Enstitüsü’nün faaliyetleri ele alınmıştır.

Türkiye’de faaliyet gösteren kültür enstitülerinin ve YEE’nin faaliyet alanları, içerikleri nelerdir? Hangi çalışmalarda birbirlerinden farklılaşmaktadırlar? Sorularına yanıt aranan bu çalışmada enstitülerin faaliyetleri, nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Bu nedenle enstitüleri tanımlamak, karşılaştırmak, farklılık ve benzerliklerini ortaya koyabilmek amacıyla internet siteleri ve 2016-2021 yılları arasındaki faaliyet raporları incelenmiştir. Yapmış oldukları çalışmalar ve yapısal özellikleri tablolaştırılmıştır.

Ülkelerin dış toplumlar karşısında temsili ve tanıtımı görevini üstlenen ulusal kültür enstitüleri, bağlı buldukları ve raporlama yaptıkları birimlerin genelde dışişleri ve kültür bakanlıkları (Tablo 2) olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Türkiye’de merkezi bulunan enstitülerin bağlı oldukları birim ve raporlama merkezleri

#	Türkiye’de Merkezi Bulunan Kültür Enstitüleri	Raporlanan Makam	Hükümetle İlişkisi
1	Alliance Française	Dışişleri Bakanlığı	Bağımsız
2	Institut Français	Dışişleri Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı Kuruluşu
3	British Council	Dışişleri Bakanlığı	Kamu hizmeti misyonuna sahip Birleşik Krallık organizasyonu
4	Goethe Enstitüsü	Dışişleri Bakanlığı	STK
5	İtalyan Kültür Enstitüsü	Dışişleri Bakanlığı	Operasyonel ve finansal özerklik
6	Cervantes Kültür Enstitüsü	Dışişleri Bakanlığı ve Kültür Bak	Dışişleri ve Kültür Bak bağlı kuruluş
7	Portekiz Kültür Enstitüsü	Dışişleri Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı Kuruluşu
8	Macar Kültür Merkezi	Dışişleri Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı Kuruluşu
9	Romen Kültür Merkezi	Dışişleri Bak. ve Kültür Bakanlığı	Tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu
10	Danimarka Kültür Enstitüsü	Dışişleri Bak. ve Kültür Bakanlığı	Dışişleri ve Kültür Bakanlıkları destekli
11	Konfüçyus Enstitüsü	Eğitim Bakanlığı	Eğitim Bakanlığı-Hanban Kuruluşu
12	Kore Kültür Merkezi	Dışişleri Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı
13	Yunus Emre Kültür Merkezi	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı

Türkiye’de faaliyet gösteren EUNIC üyesi ulusal kültür enstitüleri arasında dünya genelinde en fazla temsilciliğe sahip ve kültür enstitüsü kuruluş yılı en eski olan Alliance Française’dir. Alliance Française’ten sonra en fazla temsilciliğe sahip ulusal kültür enstitüleri Institute Français, British Council ve Goethe Enstitüsü’dür (Tablo 3). Kültür enstitülerini ilk kuran ülkeler sırasıyla Fransa (1883), Portekiz (1924), İtalya (1926), İngiltere (1934), Almanya (1951) olmuştur. Türkiye ise 2007 yılında Yunus Emre Kültür enstitüsünü kurmuş, 2009 yılında uygulamaları başlatmıştır.

Tablo 3: Türkiye’de merkezi bulunan enstitülerin temsilcilik ve kuruluş bilgileri

#	Türkiye’de Merkezi Bulunan Kültür Enstitüleri	Dünyada Temsilcilik Sayısı	Türkiye’de Temsilcilik Sayısı	Dünyada Başlangıç Yılı	Türkiye’de Başlangıç Yılı
1	Alliance Française	819	2	1883	2007
2	Institut Français	215	3	1907	1940
3	British Council	191	3	1934	1940
4	Goethe Enstitüsü	158	3	1951	1954
5	İtalyan Kültür Enstitüsü	90	1	1926	1951
6	Cervantes Kültür Enstitüsü	86	1	1991	2001
7	Portekiz Kültür Enstitüsü	73	2	1924	2012
8	Macar Kültür Merkezi	26	1	2007	2013
9	Romen Kültür Merkezi	19	1	2003	2005
10	Danimarka Kültür Enstitüsü	8	1	1940	2019
11	Konfüçyus Enstitüsü	540	4	2004	2008
12	Kore Kültür Merkezi	33	1	1979	2011
12	Yunus Emre Kültür Merkezi	64	1	2009	2009

Uluslararası sahnede ülkelerinin görünürlüğünü arttırmak için kültürel işbirlikleri, sanatsal alışverişler, dil öğretimi gibi faaliyetler gerçekleştiren kültür enstitülerinin yapmış oldukları başlıca faaliyetler ana başlıkları ile aşağıdaki gibi tablolaştırılmıştır (Tablo 4).

Tablo 4: Türkiye’de merkezi bulunan enstitülerin ve YEE’nin faaliyet alanları

#	Ulusal Enstitüleri	Kültür	Eğitim Faaliyetleri	Kültür Faaliyetleri
1	Alliance Française		Dil kursları, Dil Sertifikaları, Eğitim Yetiştirme, Kütüphaneler, Tartışma Grupları, Burslar	Konferans, Konser, Tiyatro, Sanat Sergileri, Gastronomi, Kültürlerarası Diyalog Programı, Film Gösterimi
2	Institut Français		Dil kursları, Edebi Çeviriler, Kütüphaneler, Fransız Okulları ile İşbirliği	Festivallere Ev Sahipliği, Tiyatro, Müzik, Görsel Sanatlar, Sinema, Dans, Edebiyat, Seminerler, Plastik ve Görsel Sanatlar, Performans, Bilimsel ve Teknik Kültür, Edebiyat ve Fikir Söyleşileri
3	British Council		Dil kursları, Dil Sertifikaları, Eğitim Yetiştirme, İngiltere’de Eğitim, Kütüphaneler, Konferans	Edebiyat, Film, Tiyatro, Sergi, Sinema, Kültürlerarası Diyalog Programı, Hibeler, Söyleşi, Proje, Sanat Etkinlikleri, Konserler, Festivaller, Sanatçılara Destek Programları, Müze Kurulumları, Müze Konferansları, Döngüsel Kültürler Projeleri, Uluslararası İşbirliği Hibeleri, Engelli Sanatçılara Destek Programları, Diğer Ulusal Kültür Enstitüleri ile Ortak Çalışmalar
4	Goethe Enstitüsü		Dil kursları, Dil Sertifikaları, Kütüphaneler ve Bilgi Merkezleri, Tartışma Forumları, Yerel Okullarla İşbirliği, Öğretmen Eğitimi, Kültürel Eğitim ve Söylem, Bilgi Turları	Festivaller, Seminerler, Görsel Sanatlar, Film, Edebiyat, Müzik, Dans, Tiyatro, Müzeler, Müzik
5	İtalyan Kültür Enstitüsü		Dil Kursları, Eğitim Yetiştirme Kütüphaneler	Sinema, Tiyatro, Uluslararası Müzik, Film, Tiyatro Festivallerine, Bienallere ev sahipliği, Kitap Tanıtımı, Moda, Tasarım, Fotoğraf, Sergi, Konser, Film Gösterimi, Konferans, Kitap Tanıtımı, Yuvarlak Masa Günleri, Şiir Okuma Günleri
6	Cervantes Enstitüsü	Kültür	Dil Kursları, Dil Sertifikaları, Kütüphaneler, Dijital Kütüphane, Öğretmenin Formasyon Eğitimi	Film Gösterimleri, Söyleşiler, Okuma Atölyeleri, Sergiler, Konserler, Çocuk Atölyeleri, Dijital Diploması, Konferanslar, Diğer Ulusal Kültür Enstitüleri ile İşbirlikleri, İspanyol Edebiyatı Klasiklerinin Yayınlanması, Ödüllü Filmlerin Tanıtımı, Yuvarlak Masa Tartışmaları, Konferanslar
7	Portekiz Enstitüsü	Kültür	Dil Kursları, Kütüphaneler, Portekizce Dil Günleri	Müzik, Tiyatro, Film Festivalleri, Dans Gösterileri, Konferanslar, Bilimsel Araştırma Destekleri, Fotoğraf Yarışmaları, Sergiler, Gençlik Parlamentosu, Belgeseller

8	Macar Kültür Merkezi	Dil Kursları, Kütüphaneler, Burs	Tarih, Sergi, Edebiyat Günleri, Tiyatro, Müzik, Festivaller, Kültürlerarası Diyalog Programı, Macar Güzel Sanatı, Sinema, Diğer ülkelerdeki Ulusal ve Uluslararası Festivallere Katılım, Film Gösterimleri, Konserler
9	Romen Kültür Merkezi	Dil Kursları, Ulusal Kitap Merkezi	Film Gösterimleri, Romen Edebiyatının Tanıtımı, Romen Edebiyatının Çevirileri, Kitap lansman ve sunumları, Tiyatro Gösterimleri, Müzik, Uluslararası Festivallere Katılım, Kültürel İşbirliği Projelerine Destek, Diğer ülkelerdeki Festivallere Katılım
10	Danimarka Kültür Enstitüsü	Dil Kursları	Tiyatro, Müzik, Dans Gösterimleri, Festivallere Ortaklık, Diğer Ülkelerdeki Yerel Kurumlarla İşbirliği
11	Konfüçyüs Enstitüsü	Dil Kursları, Çince Dil Eğitimci Eğitim, Yeterlilik Sınavları, Sertifika	Kaligrafi, Yemek Kursu, Çin Şarkıları Kursu, Müzik, Festivaller, Öğrencilere Yaz Kampı, Üniversitelerle Ortak Çalışma, Çin'in Kültürü ile ilgili Bilgi ve Danışmanlık Hizmetleri, Yarışmalar, Sergiler, Film Haftaları, Akademik İşbirlikleri, Araştırma Programları
12	Kore Kültür Merkezi	Dil Kursları, Üniversite tanıtım günleri,	Müzik Grupları, Kore Enstrümanları, Dans, Festivaller, Film, K-pop akademi, Geleneksel oyunlar, Konserler, Kaligrafi, Kore Yemekleri, Geleneksel Makyaj, Sanatsal Sergiler, Geleneksel Giysiler, Tiyatro, Yarışmalar
13	Yunus Emre Enstitüsü	Dil Kursları, Dil Yeterlilik Sınavları, Türkoloji, Kütüphaneler, Türkçe Eğitimi İçin Yurtdışına Kaynak Gönderimi	Sanat Kursları, El Sanatları Sergileri, Resim Sergileri, Tiyatro Etkinlikleri, Müzik Buluşmaları, Anma Programları, Film ve Belgesel Gösterimleri, Tarih, Kitap Tanıtımları, Dergi, Kültürlerarası Diyalog Programları, Kitap Çevirileri, Konserler, Fotoğraf Sergileri, Türk Edebiyatı, Türk Mutfağı, Sinema, Atölye Çalışmaları, Dergi ve Bülten yayınları, Bilimsel Toplantılar, Diğer Ülkelerdeki Kurumlarla İşbirlikleri

Yukarıdaki Tablo 4'te görüldüğü üzere tüm kültür enstitülerinin faaliyetleri iki temel başlık altında incelenmiştir. Fransız kültürü ve dili hakkında başlıca yetkili kaynak olarak görülen Alliance Française ve Institute Française; Fransız dilini yaygınlaştırmak, Frankofon kültürünü yaymak ve kültürel çeşitliliği teşvik etmek amacıyla çeşitli konferanslar, konserler, filmler, tiyatrolar, sanat sergileri, bursları içeren kültür hizmetleri sunmaktadırlar. Fransız sinemasına ayrıca önem veren Alliance Française 30.000'den fazla ticari olmayan film gösterimini desteklemiş, bununla birlikte Fransız filmlerinin yurtdışında gösterimini kolaylaştırmak için dijital film kataloğu geliştirmiştir. Yine Fransa'nın ulusal kültür enstitüsü Institute Française özellikle yayıncılık, sinema, müzik, yıllık festivaller, etkinliklere ağırlık vermekte, bulunduğu ülkelerde kurumsal işbirlikleri ile faaliyetlerini yürütmektedir. (Institute Française, 2022: <https://www.ifturquie.org/biz-kimiz/>,2022). Institute Française, Fransızca öğretimi ve Fransızcanın yaygınlaştırılması, eğitim ve üniversite alanında işbirliği, kütüphaneler, müzik, plastik ve görsel sanatlar, sinema, tiyatro, dans, performans, bilimsel ve teknik kültür, edebiyat ve fikir söyleşileri gibi farklı disiplinlerde sanatsal ve kültürel işbirlikleri ve etkinliklerden oluşan geniş bir faaliyet alanı sunmaktadır.

İngiltere'nin en önemli kültürel diplomasi kurumlarının başında gelen British Council İngiliz kültürü ve yaşamının yanı sıra eğitiminin de tanıtımı için, özellikle genç nüfusu hedefleyen çalışmalar yapmaktadır. İngilizce dil öğretimi, eğitim ve sanat olmak üzere üç farklı alanda faaliyetlerini yoğunlaştıran, British Council, dil eğitimi vermekte, diploma sınavları yapmaktadır, Bulunduğu ülkelerde bölgenin ihtiyaç ve beklentilerine göre farklılıklar gösterse de dil eğitimlerinin dışında genel olarak; kütüphane kurulumu, konferanslar, söyleşiler, sergiler, edebiyat, müzik, tiyatrolar, konserler, bilimsel projeler, çevrim içi-yüz yüze sanat etkinlikleri, festivaller, sanatçılara destek programları, müze kurulumları, müze konferansları, döngüsel kültürler projeleri, uluslararası işbirliği hibeleri, engelli sanatçılara destek programları, diğer ulusal kültür enstitüleriyle ortak çalışmalar gibi çok sayıda etkinlik ve proje yürütmektedir. British Council yılda yaklaşık 500'den fazla sergi, etkinlik, performans ve program düzenlemektedir.

Goethe Enstitüsü dünyada ve Türkiye'de Almanca dili öğrenimi (dil kursları, öğretmen eğitimi, yerel okullarla işbirliği), dışında müzeler, radyo-televizyon, sinema, sanat, müzik, bilim ve edebiyat gibi çok çeşitli alanlarda etkinlikler düzenlemektedir. Goethe Enstitüsü, kütüphaneler, bilgi merkezleri, tartışma forumları ile kültür hizmeti sunmakta, Almanca dil eğitimine, Almanca kitapların diğer dillere çevrilmesine önem vermektedir. Bunun yanı sıra her yıl Goethe Enstitüsü'nde 2500'den fazla film gösterimi yapılmakta, Alman filmlerini tanıtmak için bir elçi olarak hareket etmekte, film festivalleri, seminerler ve atölye çalışmaları düzenlemektedir (Goethe Institute, 2022: <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/ueb/auf.html>).

2017'den bu yana dijital diplomasi faaliyetlerine ağırlık vermeye başlayan Cervantes, İspanyol edebî eserlerin dijital aktarılması ile oluşturulan dijital kütüphane, online kurslar ve sanal merkezlerle, internette hem eğitim hem de kültürel diplomasi çalışmalarını sürdürmekte, bu da enstitüyü dijital ortamın potansiyelinden en iyi şekilde yararlanan kurumlardan biri haline getirmektedir (Gutierrez ve Rubio, 2018: 3). Açıldığı tarihten bu yana İspanyolca dil kursları düzenlemekte, yurt dışındaki İspanyolca öğretmenlerinin formasyonu için atölye çalışmaları yapmakta, farklı şehirlerin kültür-sanat hayatına yön veren müzeler, tiyatrolar, sanat galerileri ve diğer kuruluşlarla işbirliği yaparak, film gösterimi, sergi, konser, tiyatro, edebiyat, okuma atölyeleri, müzik günleri, yuvarlak masa tartışmaları ve konferanslar gibi çeşitli etkinlikler düzenlemektedir.

İtalyan kültürüne yönelik en önemli referans haline gelmiş olan İtalyan Kültür Enstitüsü, entelektüeller, sanatçılar ve kültür temsilcileri için bir buluşma yeri olup, İtalya'nın kültürel imajını tanıtmak için sanat, müzik, sinema, tiyatro, dans, moda, tasarım gibi konularda etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır. Bununla birlikte, İtalyanca öğrenmek ve İtalyan kültürü hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak için kurslar düzenleyen, kütüphane sunan enstitü kültürlerarası diyalogu geliştirmek amacıyla yapılan girişimleri desteklemektedir. Türkiye'deki İtalyan Kültür Enstitüsü, İstanbul'da faaliyet göstermektedir. Enstitünün Türkiye'deki aktiviteleri arasında sergi, konser, film gösterimi, konferans, kitap tanıtımı, yuvarlak masa, şiir okuma günleri gibi etkinlikler düzenlemek yer almaktadır. Bununla birlikte Enstitü, donanımlı öğretmenler tarafından verilen İtalyanca yabancı dil ve İtalyan kültürü kursları düzenlemekte ve kapsamlı bir kütüphane hizmeti sunmaktadır. Ayrıca Enstitü aktif olarak İstanbul Bienali, Uluslararası Film Festivali, Uluslararası Tiyatro Festivali, Uluslararası Müzik Festivali, Uluslararası Ülker Kukla Festivali, İşçi Filmleri Festivaline de katılmaktadır (Istituto Italiano di Cultura, 2022: https://iicistanbul.esteri.it/iic_istanbul/tr/).

Kendini kültürel diplomasi ve uluslararası sanat alışverişine adanmış Romanya Kültür Merkezi, dünya genelinde Romen kültürünün tanıtımı için çalışmakta, bu doğrultuda faaliyetlerde bulunmaktadır. Romanya Kültür Merkezi; uluslararası festivallere katılmakta, kültürel işbirliği projelerine, bilimsel-akademik çalışmalara destek vermekte, Romen edebiyatını tanıtmak için kitaplar, dergiler, kütüphaneler sunmakta, çeviri desteği vermektedir.

Camoës Portekiz Kültür Merkezi'nin faaliyetleri arasında film/müzik festivalleri, konserler, konferanslar, dans gösterileri, bilimsel araştırma destekleri, Portekizce dil günleri, fotoğraf yarışmaları, sergiler, gençlik parlamentosu, tiyatro gösterileri, belgeseller vs yer almaktadır. Uluslararası alanda Portekiz dilinin ve kültürünün olumlu anlamda tanıtımı için destek olma amacıyla faaliyetlerini yürüten Camoës Portekiz Kültür Merkezi, özellikle Portekizce konuşulan ülkelerdeki projeleri teşvik etmekte, destek olmakta ve yürütmekte, aşırı yoksulluğun ortadan kalkması ve ülkelerin sürdürülebilir kalkınmasının bir gider değil yatırım olarak görülmesi gerektiğini savunmaktadır.

Macar Kültür Merkezi de temsilciliklerinin bulunduğu yerlerde Macarların kültürel değerlerini dünyaya tanıtmak için Macar sanatını, edebiyatını, sinema ve tiyatrosunu öne çıkaran çeşitli etkinlikler düzenlemekte; yerli festivallere ve uluslararası programlara dahil olmaya çalışmaktadır. Macarca dil kursları düzenlemekte, Macaristan'da eğitim görmek isteyenlere burs fırsatı tanımaktadır. Temsilcilikleri aracılığıyla sergiler, film

gösterimleri, konserler, edebiyat günleri düzenlemekte, kütüphane hizmeti sunmakta, dijital platformlarda çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Merkez ayrıca, Türkiye’de Macar çocukların eğitim aldığı İstanbul Macar Okulunu da desteklemektedir.

Sanat, kültür ve bilgi alışverişinin küresel zorlukların üstesinden gelmekte katkı sunabileceği vizyonu ile yola çıkan Danimarka Kültür Enstitüsü özellikle Sürdürülebilir Kalkınma Planı projeleriyle öne çıkmakta ve bu konuda diğerlerinden ayrılmaktadır. Enstitü; bulunduğu ülkelerde iki ülke kültürel yaşamı arasında canlı bir köprü kurma, kültür alışverişinde bulunma ve kültürler arası diyalog oluşturma amacıyla diğer ülkelerin yerel kurumlarıyla işbirliği içerisinde çok sayıda proje ve festivale ortaklık etmekte, film festivalleri, tiyatro festivalleri, sergiler, çocuk etkinlik atölyeleri gibi kültür sanat etkinlikleri düzenlemektedir. Enstitü düzenlemiş olduğu; Toplumsal cinsiyet, iklim farkındalığı, gençlere mentorluk, savaş karşıtlığı, engellilerin sanatla desteklenmesi, şiddet karşıtlığı, sıfır atık, demokrasi laboratuvarı, yeşil kitaplıklar, İklim odaklı VR-AR-dijital oyunlar gibi etkinliklerle farklılık yaratmaktadır.

Konfüçyüs enstitüsü gerek dünyada gerekse Türkiye’deki temsilciliklerinde Çin dilini, kültürünü tanıtmak ve yaymak amacıyla Çince dil öğretimi, Çince yeterlilik sınavları düzenlemekte, yabancı okullarda Konfüçyüs sınıfları kurmakta, Çin kültürü ile ilgili danışmanlık hizmeti vermektedir. Kendini çok kültürlülüğün gelişimine ve uyumlu bir dünyanın inşasına adanmış bir enstitü bu kapsamda Çince dersleri, kaligrafi kursu, Çin yemeği kursu, Çin şarkıları kursu vs. düzenlemekte, festivaller, yarışmalar organize etmekte, sergiler, film haftası vs. gerçekleştirmektedir. Bu faaliyetlerin yanı sıra akademik anlamda işbirlikleri yapılmakta, forumlar, araştırma programları düzenlenmekte, öğrenciler için yaz kampı programları gerçekleştirilmektedir.

Kore Kültür Merkezi’nde dünya genelinde Kore dili, Kore yemeği, tekvando, geleneksel Kore kıyafeti (Hanbok), K-POP akademi, kaligrafi, geleneksel Kore müzik enstrümanları gibi Kore kültürü ile ilgili dersler verilmektedir. Seramik, resim sergileri yapılmakta, Kore ile ilgili tarihi, bilimsel seminerler, konserler, Kimchi Festival, K-Pop Festival, Korece Konuşma Yarışmaları gibi etkinlikler düzenlenmektedir (Kore Kültür Merkezi, 2022: <https://tr.korean-culture.org/tr>). Kore Kültür Merkezi müzik grupları aracılığıyla Kore müziğinin yanı sıra geleneksel makyaj malzemeleri ve aksesuarlarının ve geleneksel Kore yemeklerinin vb. tanıtıldığı etkinlikler düzenlemektedir (Hun vd., 2013: 6-7). Bir devlet politikası olarak ele alınan özellikle Kore müzikleri ve filmleri ile Kore kültürünü özendirici ve ilgi çekici kılabilmek için konserler verilmekte, festivaller yapılmakta, ödüllü yarışmalar gerçekleştirilmektedir.

Çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı kültür enstitülerine karşılık Türkiye’nin ulusal kültür enstitüsü YEE incelenmiştir. Günümüzde yurtdışında 64 temsilcilikte faaliyet gösteren YEE, diğer ülkeler ile Türkiye arasında dostluk ilişkilerinin geliştirilmesi, kültürel alışverişin artırılması, Türkçenin, Türk kültür ve sanatının tanıtılması ve yaygınlaştırılması amacını taşımaktadır. Türkçe dil kursları, yeterlilik sınavları düzenlenmekte, müzik, el sanatları, sinema, edebiyat ve mutfak alanları ağırlıklı olmak üzere etkinlikler, sergiler, faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte dünya genelinde farklı coğrafyalarda açtığı Türkiye Kütüphaneleri ve Türkoloji Bölümleri ile Türk dili, tarihi, kültürü ile yapılan çalışmalara kaynak sağlamakta, bilimsel çalışmalara katkıda bulunmaktadır. YEE’nin kültür sanat anlamında yaptığı faaliyetler ağırlıklı olarak sergiler olmak üzere, müzik, sinema, festivaller, atölyeler, geleneksel Türk sporları-sanatları ve Türk mutfağı üzerine etkinlikler olarak sayılabilmektedir. Bu faaliyetlerin yanı sıra Türkçe eğitimi ve Türkçe Yeterlilik Sınavları (TYS) da aralıksız devam etmektedir. 2022 yılına kadar, TYS’ye 44 ülke, 54 sınav merkezinde toplam 16.384 kişi katılmıştır. 2011 yılında Türkçe eğitimi veren okul sayısı 48 iken, 2022 yılı itibarıyla bu sayıyı 239’a ulaştırmıştır. Türkçe kurslarıyla 2021 yılında yüz yüze ve çevrim içi olarak 70 binden fazla öğrenciyi ulaştırmıştır.

YEE, her yıl genişleyen etki alanı ve artan merkez sayısı ile çok daha fazla ülkeye ve yabancı topluluğa dokunmaktadır. Tablo 5’te görüldüğü üzere YEE özellikle Balkanlar, Avrupa ve Ortadoğu’daki ülkelerde diğer bölgelere göre daha fazla merkeze sahiptir.

Tablo 5: YEE’nin kültür-sanat faaliyetlerinin dünyadaki dağılımı

Bölge	Merkez Sayısı	Faaliyet Yüzdesi
Balkanlar	15	23%
Avrupa	13	20%
Orta Doğu	10	17%
Afrika	10	15%
Asya	9	15%

Uzak Doğu	4	6%
Amerika	3	4%

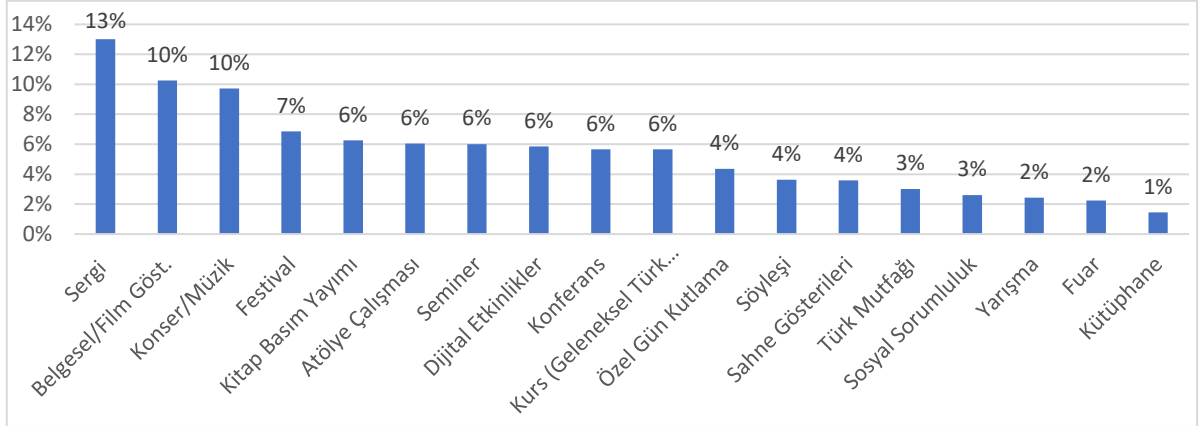
2009'da faaliyete geçen YEE, 2019 yılına kadar etkinlik sayısını ve türünü artırmıştır. Covid-19 pandemisinin yoğun yaşandığı 2020 yılında (Tablo 6) doğal olarak bu sayılar azalmıştır. 2021 yılında tekrar yüz yüze etkinlikler düzenlense de yılın ilk zamanları yine pandeminin gölgesinde geçtiği için faaliyet sayılarını etkilediği görülmüştür. YEE'nin sitesinde ve faaliyet raporlarında 2009-2019 yılları arasında gerçekleşen faaliyet sayısı rakamsal olarak bulunmaktadır. Ancak 2021 tarihli raporda 2020 ve 2021'de yapılan faaliyetlere dair kesin bir rakam verilmemiştir. Tablo 6'da bu yıllara ait bulunan veriler araştırmacılar tarafından faaliyet raporu okumalarından elde edilerek eklenmiştir.

Tablo 6: YEE'nin yıllar içinde faaliyet sayısı

Yıl	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Faaliyet Sayısı	5	0	24	88	00	65	13	96	87	08	42	02	70

Yıllar içinde YEE'nin etkinlik türlerinde ve sayılarında ciddi bir artış gözlemlenmektedir. Etkinlikler arasında belgesel ve film gösterimleri, sergiler, konserler (Tablo 7 ve Tablo 8) ilk sırada yer alırken pandeminin etkisiyle 2020 yılında çevrim içine taşınan etkinlikler 2021'nin ikinci yarısı itibarıyla yeniden yüz yüze dönmeye başlamıştır.

Tablo 7: YEE'nin 2016-2021 yılları arasında kültür sanat faaliyetlerinin türlerine göre dağılımı (2016-2021 YEE faaliyet raporlarından derlenmiştir)

Tablo 8: YEE'nin yıllara göre kültür-sanat etkinliklerinin dağılımı (2016-2021 YEE faaliyet raporlarından derlenmiştir)

Faaliyet Türü	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2016-2021 ORT.
Sergi	14%	10%	12%	14%	17%	10%	13%
Belgesel/Film Göst.	7%	10%	8%	10%	12%	14%	10%
Konser/Müzik	9%	7%	8%	10%	10%	15%	10%
Festival	5%	5%	10%	7%	9%	5%	7%
Kitap Basım Yayımları	6%	3%	3%	6%	5%	15%	6%
Atölye Çalışmaları	6%	6%	4%	5%	4%	11%	6%
Seminerler	7%	11%	2%	2%	5%	9%	6%

Dijital Etkinlikler	9%	23%	1%	1%	1%	1%	6%
Konferans	5%	3%	10%	7%	6%	2%	6%
Kurs (Geleneksel Türk Spor ve Sanat.)	5%	1%	7%	9%	7%	5%	6%
Özel Gün Kutlama	4%	2%	8%	6%	4%	2%	4%
Söyleşi	3%	4%	4%	5%	4%	1%	4%
Sahne Gösterileri	5%	2%	3%	5%	5%	1%	4%
Türk Mutfağı	4%	2%	2%	1%	4%	4%	3%
Sosyal Sorumluluk	3%	2%	4%	4%	1%	1%	3%
Yarışma	4%	3%	2%	2%	2%	1%	2%
Fuar	1%	2%	2%	4%	3%	1%	2%
Kütüphane	2%	2%	1%	1%	2%	1%	1%
Diğer	1%	1%	4%	1%	1%	1%	1%

Gerek yabancı kültür enstitüleri gerekse YEE’de ortak en çok görülen faaliyetler; yayıncılık, sinema, müzik, yıllık festivaller, konferanslar, konserler, filmler, tiyatrolar, sanat sergileri, burslar, kütüphaneler, müze kuruluşları, plastik ve görsel sanatlar, dil kursları, dil sertifikaları, dans gösterileri, bilimsel araştırma destekleri vs şeklinde sıralanabilir. Ancak Portekiz, Danimarka başta olmak üzere İngiltere, Fransa gibi ülkelerde bugünün sorunlarına değinen konular ve faaliyetler de göze çarpmaktadır. Bu ülkelerde geleneksel kültür öğelerinin tanıtılması, aktarılması yanında sürdürülebilirlik, toplumsal cinsiyet eşitliği, yeşil kütüphane, engellilerle çalışma, sıfır atık, gençlere mentorluk gibi güncel konulu faaliyetler düzenlenmektedir. Ayrıca YEE’nin çok sayıda faaliyetinin Türk-İslam-Osmanlı sentezi çerçevesinde hazırlandığı da görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Kültürel diplomasi; uluslararası ilişkilerde üstünlük elde etme, ülke tanıtımı, diğer ülke yönetim ve vatandaşlarını etkileme konusunda önemi artan stratejik girişimler arasındadır. Eğitim, dil, spor, sanat gibi birçok faaliyet alanını içine alan kültürel diplomasi önemli kurumsal yapılarından biri de kültür enstitüleridir. Kültür enstitülerinin amacı genel olarak kendi kültürlerini farklı toplumlara tanıtmak ve kültür transferi gerçekleştirmektir. Ulusal kültür enstitüleri faaliyet alanlarının yoğunluğuna, bütçelerine, yönetim yapılarına, işleyişlerine göre farklılık gösterebilirler dahi her biri, küreselleşen dünyada toplumlar arasında anlayış ve işbirliğine yardımcı olan medeniyet ve kültür elçisi rolü oynamakta, ülkeleri ve vatandaşlarını birbirine bağlayan köprü görevi görmektedirler. Kültürel diplomasi; toplumlar arası itibar ve prestiji artırmak, güven inşa etmek, barış ve işbirliği için diyalog ortamları yaratmak kapsamında olumlu olarak algılanırken; kültürel emperyalizm, baskın kültürlerin hegemonyası olarak olumsuz açıdan da düşünülmektedir. Ancak günümüzün değişen koşulları her ülke ve kültüre kendini anlatabilmek için benzer ortak alanlar sunmaktadır. Bunun farkına varan ülkeler de kültür enstitüleri gibi kurumlarla varlıklarını ortaya koymaya çalışmaktadırlar.

Kuruluş hikayelerine bakıldığında, genellikle yaşanan çeşitli travmatik olayların ardından birçok devlet, zedelenen imajlarını düzeltmek kaygısıyla kültür enstitülerini kurma kararı almıştır. Fransa-Prusya savaşından yenilgiyle çıkan Fransa Alliance Française’yi, ekonomik ve siyasi krizler sonucunda imaj kaybına uğrayan İngiltere British Council’i, 2. Dünya Savaşı sonrasında Nazi rejiminin olumsuz etkilerini silmek isteyen Almanya Goethe Enstitüsü’nü, “baskıcı ve antidemokratik” algısını değiştirmek isteyen Çin Konfüçyüs Enstitüsü’nü kurmuştur. Danimarka, Romanya, Portekiz, Kore, Türkiye gibi ülkeler de değişen küresel koşullara ayak uydurmak, uluslararası ilişkilerin rekabet alanında söz sahibi olmak için kültür enstitülerini hayata geçirmişlerdir.

YEE ve incelenen 12 yabancı kültür enstitüsünün hedefleri, vizyon ve misyonları yanı sıra düzenledikleri faaliyet başlıkları benzerlik göstermektedir. Dil eğitimleri, kurs ve sınavları önemli bir yer tutarken, düzenlenen kültür-sanat-spor etkinlikleri ile de iletişimin güçlenmesi, işbirliğinin artırılması amacını gütmektedirler. Araştırmaya konu alınan kültür enstitüleri arasında en genci olmasına rağmen YEE (2009) görünüşe göre etkinlik tür ve sayısı bakımından diğer kurumlara yetişmişmiş durumdadır.

Binlerce yıllık zengin geçmişi, alt yapısı ve dokusuyla Türk kültürü ve öğeleri Türkiye’nin en büyük yumuşak gücünü oluşturmaktadır. Kültürel diplomasi çalışmalarında da bu zengin içerik göze çarpmaktadır. Kültürel diplomasi ve ülke tanıtımının önemli bir adresi olan YEE üzerinden yapılan incelemede geçmişin izlerini taşıyan çok sayıda etkinlikle günceli bağdaştırmaya çalışan çeşitli etkinlikler göze çarpmaktadır. Özellikle Osmanlı ve İslam kültürü temalı çalışmaların yoğunluk kazandığı görülmektedir. Osmanlı mirası olarak görülmesi

nedeniyle Balkanlar ve Ortadoğu'da kültürel etkinlikler ve Türkçe dil kursları yoğunlaşmaktadır. YEE, merkez sayılarının fazla olduğu özellikle bu bölgelerde Türkçe eğitimi, öğrenci değişim programları, Türk okçuluğu, hat, tezhip, kaligrafi, ney sanatı gibi geleneksel kültür öğeleri ile etkileşim ve diyalog ortamı yaratmaktadır. 2021'de Bosna-Hersek, Kosova, Arnavutluk başta olmak üzere Balkanlar'da, Somali, Tayland gibi Afrika ve Asya ülkelerinde yüzlerce öğrenci Türkçe eğitimi almıştır.

Dünya çapında merkez sayısını ve faaliyet alanını yıllar içinde artıran ve çeşitlendiren YEE'nin ağırlıklı olarak geleneksel ve tarihi Türk-Osmanlı-İslam sentezinde gitmesine karşın diğer bazı enstitülerin daha fazla güncel konu ve ihtiyaçları yakaladıkları görülmektedir. Sinema, tiyatro, fuar, kitap basım-yayımları, yarışma, sahne sanatları, sanat-bilim atölyeleri, akademik işbirlikleri vb. YEE ve diğer enstitülerin ortak etkinlik alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan farklı olarak örneğin Danimarka ve Portekiz sıfır atık, toplumsal cinsiyet, iklim krizi, yapay zeka, dijital teknoloji gibi konularda düzenlediği söyleşi, atölye, sergi, yarışma vb etkinliklerle fark yaratmaktadırlar. Türk kültürünün, Türkçe'nin tanıtılması ve yaygınlaştırılmasında kısa zamanda önemli adımlar atan YEE'nin, kendi sınırlarını aşarak bu tarz güncel konularla yeni nesil gençlere ve çocuklara daha hızlı bir erişim sağlaması mümkündür. Öte yandan genç nüfusa erişebilmek için dijital dünyanın olanaklarından daha fazla yararlanılması düşünülmelidir. Dış politikasına, tanınırlık ve itibarına önemli katkılar sunan kültürel diplomasi öğeleri Türkiye'nin yumuşak gücüne ivme katmaktadır. Kültür enstitüleri bu konuda önemli birer aktör olmakla birlikte söz konusu ülke tanıtımı olduğunda TİKA, TRT, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları, Kültür Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, ulusal-uluslararası STK'lar, bireysel girişimler gibi diğer aktörlerin de desteği ve entegre projeleriyle gerçek anlamda bu güç yerine getirilebilecektir.

Kaynakça

- Akıllı, E. (2018). "Yunus Emre Institute As A Tool For Cultural Diplomacy and Nation Branding", *Turkish Studies*, 13/22, 19-30.
- Alliance Française. (2022). About Us (09.09.2022). <https://www.alliancefr.org/en/about>.
- Andraschko, M. L. (2019). Developing an EU Strategy for Culture in External Relations -The Potential of The EUNIC Network. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). College of Europe.
- Awaludin, R.A. (2020). The Role of Korean Culture Center Indonesia In Order To Promote Culture In Indonesia. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). President University Faculty of Humanities.
- Aydemir, E. (2018). "Cultural Diplomacy and British Council", II. *Uluslararası Ekonomi, Siyaset ve Yönetim Sempozyumu Bildiri Kitapçığı*, 226-229.
- Balkan Documentary Centre. (2022). The Romanian Cultural Institute. (20.06.2022). <http://bdcwebsite.com/the-romanian-cultural-institute/>
- Başar, U. ve Akbulut, E. (2016). "Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Öğrenen İhtiyaçlarının Belirlenmesi: Yunus Emre Enstitüsü Tiflis Türk Kültür Merkezi Örneği", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 5/2, 1006-1020.
- Bayraktar, D. (2017). Yeni Dönem Türk Dış Politikasında Kamu Diplomasininin Yeri: Yunus Emre Enstitüsü ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Örnekleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi.
- Brett, K. ve Schaefer, T. (2019). "Formalizing The American Brand: The Case for The US Culture, Language and Soft Power Institutes", *Place Branding and Public Diplomacy*, 15/2, 124-133.
- British Council. (2022). History (09.09.2022) <https://www.britishcouncil.org/about-us/history>.
- Camões I.P. (2022). Activity. (19.06.2022). <https://www.instituto-camoes.pt/en/activity-camoes/what-we-do/co-operation/activity>.
- Chakraborty, K. (2013). "Cultural Diplomacy Dictionary of The Academy for Cultural Diplomacy", *The Institute for Cultural Diplomacy* 2013.
- Cull, N.J. (2009). *Public Diplomacy: Lessons From The Past*, Figueroa Press, Los Angeles.
- Cull, N.J. (2008). "Public Diplomacy: Taxonomies and Histories", *The Annals of American Academy of Political and Social Science*, 616/10, 31-54.
- Demirkaya, Y. ve Çelik, F. (2021). "Kamu Destekli Sivil Örgütlenme Gücü: Yunus Emre Enstitüsü", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10, 137-156.
- Dig Mandarin. (2022). Confucius Institutes Around the World. (20.06.2022). <https://www.digmandarin.com/confucius-institutes-around-the-world.html>.
- Er, A. (2018). Türk Dış Politikasında Kültürel Diplomasi: Yunus Emre Enstitüsü Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Eren, E. (2020). "Education Policies as a Tool of Soft Power: Alliance Française and Yunus Emre Institute", *Current Research in Social Sciences*, 6/2, 125-134.

- Fürjesz, J.E. (2013). "The Role of Cultural Institutes in the European Integration", *In communication présentée au Symposium on Cultural Diplomacy*, 12, 1-13.
- Fisher, A. (2009). "Four Seasons in One Day", *The Crowded House of Public Diplomacy in the UK*, (Ed: N. Snow ve P. M. Taylor), *Routledge Handbook of Public Diplomacy*, Routledge, Newyork.
- Fisher, A. (2013). "A Network Perspective on Public Diplomacy in Europe: EUNIC", *European Public Diplomacy*, Palgrave Macmillan, New York.
- Goethe Institutue. (2022). Görevler ve Hedefler. (10.06.2022) <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/ueb/auf.html>
- Gosnell, J. (2008). "The Alliance Française, Empire and America", *French Cultural Studies*, 19/2, 227-243.
- Göktoğla, O. ve Gündoğmuş, B. (2015). "Küreselleşmeye Karşı Milli Kültürü Koruma ve Yayma Çabası: Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri Örneği", *International Journal of Social Science*, 33, 315-328.
- Gutierrez, J.J.P. (2015). "World Libraries, The Diplomatic Role of Cultural Agencies", *European Review*, 23/3, 361-368.
- Gutierrez, J.J.P. ve Rubio, R. (2018). "Mass Cultural Communication: The Case of the Cervantes Institute and its Digital Diplomacy via Twitter", *Communication and Society*, 31/3, 239-259.
- Güzel, S.Ç. (2016). "Dış Yardımlarda Destekleyici Bir Unsur Olarak Kültürel Diplomasi ve Yunus Emre Enstitüsü Örneği", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30/2, 343-359.
- Hun, B.S. vd. (2013). "Correlation Between Cultural Diplomacy and Cultural Exchange: In Cases of the British Council and the Korean Cultural Center", *The Academy of Cultural Diplomacy Berlin: Institute for Cultural Diplomacy*, 1-9.
- Institute Français. (2022). Misyonlarımız. (20.06.2022) <https://www.institutfrancais.com/fr/qui-sommes-nous>.
- Istituto Italiano di Cultura. (2022). About Us. (18.06.2022). https://iicpretoria.esteri.it/iic_pretoria/en/istituto/chisiamo/.
- Istituto Italiano di Cultura İstanbul. (2022). Biz Kimiz. (18.06.2022). https://iicistanbul.esteri.it/iic_istanbul/tr/.
- Kieft, R. (2018). From Danish Polder Model to French Decentralisation. (28.09.2022) <https://dutchculture.nl/>
- Kizlari, D. ve Valenza, D. (2021). "A Balancing Act? Inter-Ministerial Co-Operation In The Work of The Cultural Attaches", *The Hague Journal of The Diplomacy*, 16/4, 493-518.
- Kore Kültür Merkezi. (2022). (21.06.2022). <https://tr.korean-culture.org/tr>.
- Lanshina, T. (2015). "The Goethe Institute and Soft Power", *International Organisations Research Journal*, 10/1, 86-104.
- L'étang, J. (2009). "Public Relations and Diplomacy in a Globalized World: An Issue of Public Communication", *American Behavioral Scientist*, 53/4, 607-626.
- Lee, M. ve Baumstarck, B. (2012). *The Korean Cultural Center: An Information Environmental Analysis*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). University of Maryland. Collegepark.
- Lien, D. ve Lo, M. (2017). "Economic Impacts of Cultural Institutes", *The Quarterly Review of Economic and Finance*, 64, 12-21.
- Lien, D. vd. (2019). "Asymmetric Effects of Cultural Institutes on Trade and Foreign Direct Investment", *The World Economy*, 42/5, 1520-1552.
- Macar Kültür Merkezi İstanbul. (2022). Hakkımızda. (19.06.2022). <https://culture.hu/tr/istanbul/hakkimizda>.
- Nye, J.S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. Public Affairs. Kanada.
- Nye, J.S. (2008) "Public Diplomacy and Soft Power", *The Annals of The American Academy of Political and Social Science*, 616/1, 94-109.
- Okur, A., Demir, S. ve Köktürk, Ş. (2021). "Functions Of National Cultural Institutes In Terms Of Promotion Of Intangible Cultural Heritage In The Context Of Cultural Diplomacy." *Millî Folklor*, 17/129, 139-148.
- Paçaoğlu, E.H. (2020). "Balkanlarda Türkiye ve Avrupa Birliğinin Yumuşak Gücü", *Anadolu ve Balkan Araştırmaları Dergisi*, 3/6, 35-69.
- Papaioannou, K. (2017). "The Role of the Cervantes Institute in the Implementation of the Cultural Policy of Spain Since the Establishment of Democracy and Beyond", *International E-Journal of Advances in Social Sciences*, 3/8, 607-610.
- Paschalidis, G. (2009). "Exporting National Culture: Histories of Cultural Institutes Abroad", *Department of Journalism and Mass Communications*, 15/3, 275-289.
- Roberts, W. R. (2007). "What Is Public Diplomacy? Past Practices, Present Conduct, Possible Future", *Mediterranean Quarterly*, 18/4, 36-52.
- Romanian Cultural Centre. (2022). Duyurular. (20.06.2022). <https://www.icr.ro/istanbul/institutul-cultural-roman-dimitrie-antemir-de-la-istanbul-aniverseaza-10-ani-de-activitate/tr>.
- Qian, L. ve Qi, Z. (2016). "Cultural Institutes and Their Role in Society", *Management of Sustainable Development*, 8/1, 45-47.

- Tokmak, M.C. (2020). Kültürel Diplomasi Perspektifinden Uluslararası İletişim Stratejilerinin Değerlendirilmesi: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yabancı Temsilcilikler Üzerine Bir İnceleme. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Ünalmiş, A.N. (2019). “Yumuşak Gücün Tesis Edilmesinde Kültürel Diplomasi’nin Önemi ve Bir Uygulayıcı Olarak Yunus Emre Enstitüsü”, *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 91, 137-159.
- Yağmurlu, A. (2019). “Kamu Diplomasi Alanı Olarak Kültür Enstitüleri: Yunus Emre Kültür Enstitüsü”, *Current Debates and Social Science* (Ed: Ç. Edgücan, Z. Karacagil, ve Ş. Bozgun), Bilgin Kültür Sanat Yayınları. Ankara.
- Yıldırım, G. (2015). *Kültürel Diplomasi Ekseninde Uluslararası Halkla İlişkiler Perspektifinden Kamu Diplomasisi*, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Yunus Emre Enstitüsü. (2022). Kurumsal. (21.06.2022). <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>.
- Zaharna, R.S. (2011). “Strategic Stakeholder Engagement in Public Diplomacy”, International Studies Association Conference, Montreal.

Düzenlenmemiş Sürüm-First Published